

Božo LUJIĆ, *Starozavjetni proroci, Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2010., 575 str.*

1. Opće opaske uz Lujicev udžbenik

Sama naslovnica knjige donosi sliku Prorok Jeremija, akademskog slikara Đure Sedera te ispod nje autorovo ime i prezime, kratki naslov i izdavačku kuću. Zadnji dio naslovnice sadrži izvode iz svake od triju recenzija, autorovu sliku s kratkim životopisom i popis devet autorovih objavljenih knjiga u izdanju Kršćanske sadašnjosti. Prva stranica nosi hrvatsko-latinski natpis i logo za niz Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu. Na drugoj se stranici navode imena recenzenata i odobrenje Senata Sveučilišta u Zagrebu. Konačno treća stranica sadrži ime i prezime autora, izdvojeni naslov uz podnaslov kojima se tumači da je riječ o drugom prerađenom i proširenom izdanju. Četvrta stranica spominje imena voditelja i suradnika Kršćanske sadašnjosti i druge pravne izdavačke natuknice. Peta stranica izdvaja jedinstvenost i obogaćenje proučavanja i bavljenja prorocima koje pisac posvećuje svojim studentima u Zagrebu i Sarajevu. Nadalje slijedi predgovor prvom izdanju iz 2004. godine. Tu autor spominje početke svoga znanstvenog istraživanja i bavljenja starozavjetnim prorocima. Spominje disertaciju o proroku Jeremiji. Početcima

pripada i članak o proroku Iliji. Obradio je i druge proroke i proročke teme. B. Lujić u bibliografiji navodi 20-ak svojih knjiga, odnosno znanstvenih radova, a to je kod napredovanja u sveučilišnu profesoru upotpunio još i stručnim priložima pri čemu navodi 30-ak svojih radova o prorocima. Tijekom posljednjih godina Lujić uspješno koordinira starozavjetni dio i sam prevodi proroke s hebrejskog jezika za prijevod Svetog pisma koji će izdati Hrvatsko biblijsko društvo.

Knjiga *Starozavjetni proroci*, pored prethodne pisane građe, ima svoju genezu u predavanjima i popratnim skriptima naslovljenima *Moć i nemoć Božje riječi* za student(ic) teologije na teološkim učilištima u Sarajevu i Zagrebu.

Predgovor drugom izdanju 2010. godine spominje razlike, koje predstavljaju dotjerivanje i usklađivanje među prorocima, proširenja i dodatke, posebno kod proroka Ezekiela i Daniela, donosi novo kazalo autora, ali i drugo. Tako se tekst s 455 povećao na 575 stranica. Sam Uvod spominje važnost proroka. Metodologija i slijed pisanja polazi od posebne informativne odrednice. Zatim slijedi poziv pojedinog proroka, tj. izdvojen je, uspoređen sa svećenicima, kraljevima, narodom. Pro-

fesor Lujčić spominje kontekst i povijesnu situaciju prorokova života i djelovanja. Kod mnogih proročkih knjiga obrađuje se struktura i podjela knjige. Posebno je važna prorokova teološka poruka koja je kod svakog proroka izložena i naglašena, kako šire tako i uže. Ta poruka i dalje živi, stavljena je u suodnos sa suvremenim svijetom i današnjim čovjekom. Stoga se, kod svakog proroka, valja i na nju osvrnuti.

2. Kratki sadržaj opsežnog djela

Udžbenik *Starozavjetni proroci* obuhvaća jedanaest poglavlja i svako ima vlastiti i opširan znanstveni aparat bilježaka, čiji autori potom na kraju knjige tvore opširnu bibliografiju od 600 naslova. Početno prvo: Tko su starozavjetni proroci? (str. 23-49) i podulje završno jedanaesto poglavlje: Proroci – navjestitelji i pokretači velikoga iščekivanja (str. 467-530) u više tematskih krugova govore o sveukupnom djelu proroka. Tako se *na početku* iznosi terminologija i značenje proroka. Izraelsko poimanje proroštva uspoređuje se s poimanjem susjednih naroda. Izdvaja se proročko stvaralaštvo same proročke knjige i posebna književna vrsta takva govora. Slijedi govor o službi i povijesnom značenju proroka, jer su to ljudi sadašnjosti, ali okrenuti budućnosti. *Zaključak* naviješta novo lice Boga i čovjeka, iznosi se moć i nemoć Božje riječi, tako i obećanje Mesije. Kronološki slijedi obrada proroka i njihovih knjiga te pojedina poglavlja započinju devetim, a završavaju drugim stoljećem prije Krista.

Drugo poglavlje (str. 51-92) donosi opise proroka devetoga stoljeća, koji su prerađeni i prošireni s obzirom na prvo izdanje. Autor započinje teoforičkim, tj. Božjim značenjem *Ilije* ('Bog je Gospodin'), po zacrtanom povijesnom kontekstu, prelazi na osobu i prorokovu poruku. Poruka se krije u dramatičnom pripovijedanju po zemljopisnim odrednicama: potok Kerit, Sarfata Sidonska, Karmel i Horeb, a zatim slijede pripovijesti vezane uz Nabotov vinograd, Ahazijine glasnike, Elizejev poziv i usporedbu s Mojsijem. Kao i na početku, Bog je i na kraju Ilijin program i život. Prorok *Elizej* prikazan je istim redoslijedom, samo kraće. Ilija je *Einzelkämpfer* borac pojedinac, Elizej pripada zajednici proročkih sinova, a teološku poruku čine čudesa (tzv. *fioretti*) u prirodi, povijesno-političkom okviru i na ljudima, pokazujući da je »Bog spasitelj«.

Treće poglavlje o prorocima osmoga stoljeća najopširnije je (str. 93-229); obuhvaća 140 stranica i 400 popratnih bilježaka. Obraduje više proroka. *Amos* je prvi opisani prorok. Došao je s juga i kratko djeluje na sjeveru, u betelskom kraljevskom svetištu. Lujčić posebno opsežno istražuje njegovu teološku poruku (str. 93-122). Naglašava Amosovu oštrinu i naboj, jer dolazi dan Gospodinov. Autor pojedinačno donosi sedam Amosovih viđenja u kojima se Izrael suočava sa svojim Bogom pa i svojim povijesnim krajem. Zatim obrađuje čvrstu strukturu od osam kitica protiv okolnih naroda. Posebno se okomljuje na zločin ubijanja već u trudnici (1,13) ili kada se ljudske kosti rabe kao

građevni materijal (2,1). Prorok je još stroži prema Izraelu i poziva ga da sluša i s *jao* zazivima govori o kobnim posljedicama. Prorok jednostavno usmjeruje narod da se suoči s istinom. *Hošea* je prorok Božje ljubavi. Malo znamo o njemu. Najduža njegova knjiga, kao malog proroka, pokazuje raznoliku strukturu i bogat sadržaj. Hošea je veliki teolog božanskog bića. Narod je nevjeran Bogu, živi u raskoraku s pojmom bračne zajednice te ima iskrivljenu sliku obitelji, slijep je s obzirom na temeljne vrijednosti, a Božja je vjernost temelj novog Saveza. Usprkos nevjeri naroda i krivom bogoštolju, nastupit će vjernost, pravda, ljubav i smilovanje. Bog spašava, jer i ukoliko ljubi. Polazeći od najbogatijih i najuzvišenijih definicija i superlativa o proroku *Izaiji*, Lujčić prvo iznosi novija istraživanja o proroku *Izaiji* gdje danas, osim kod fundamentalista, vrijedi konsenzus o trodiobi proroka. Zapravo riječ je o trima različitim prorocima koji se tako u različitim stoljećima kod Lujčića i obrađuju. Naš prorok, prvi, *Protoizaija* obuhvaća 40-ak poglavlja i pripada prvom valu proročkog djelovanja u osmom stoljeću, za vrijeme samostalnosti i prije asirskog razdoblja. Autor mu s pravom posvećuje najviše prostora, da se i ne govori o druga dva *Izaijina* dijela (*Protoizaija*: str. 139-207, 220 bilježaka). Važna je tema o liku proroka *Izaije*. Tako obrađuje njegovu bogoobjavu i poziv kao i njegovu obitelj. Bio je dvorski čovjek, život mu se odvijao u Jeruzalemu. Djelovao je za kraljeva, kao što i stoji kod poziva, za *Uzije*, *Jotama*, *Ahaza* i *Ezeki-*

je. Usprkos grješnosti naroda, teološka poruka naglašava Gospodinovu svetost i slavu, što Lujčić izlaže na 20-ak stranica. Autor ga obrađuje kao proroka vjere. Ne zaboravlja ugraditi i poglavlje o Božjoj pravednosti. Uz sve to Lujčić također opširno (12 str.) opisuje *Izaijin* mesijanizam pod likom *Emanuela*. I sve *Izaijino* djelo Lujčić zaokružuje porukom da Bog otvara budućnost. Konačno u osmo stoljeće pripada i prorok *Mihej* čije se ime tumačilo kao retoričko pitanje »tko je kao Gospodin?« On je *Izaijin* suvremenik, ali se rodio u *Morešetu*, jugozapadno od *Jeruzalema* gdje su blagi brežuljci i umilni voćnjaci i vinogradi, gdje živi marljiv i pošten svijet. I prorok *Mihej* njihov je zastupnik i odvjetnik. Struktura knjige, usprkos teškoj kritici, obiluje dobrim obećanjima. Teološka poruka proizlazi iz susreta s Gospodinom iz kojega proizlazi *Mihejevo* poslanje. Govori protiv moćnika, a naglasak je na »lažnim prorocima«. Konačno, poput *Izaije*, naviješta mesijanizam, zna za *Mesijino* rodno mjesto *Betlehem* i tu je upit, ali i odgovor što je najvažnije: »Valja činiti pravicu, milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi« (6,8). Lujčić smatra da ovaj prorok sažima poruku i nudi poveznicu s prethodna tri proroka toga velikog proročanskog razdoblja.

Četvrto poglavlje, drugo po opsegu (str. 231-319), bavi se prorocima sedmogog i šestogog stoljeća. Prorok *Nahum* personifikacija je poruke kako Bog tješi. Njegovo proročanstvo je upućeno protiv pokvarenog grada *Ninive*, kojemu predstoji raz-

ranje. Bog po proroku uvodi pravdu i red, a na strani je obespravljenih i potlačenih. Nahumovo zazivanje kazne nije samo horizontalna poruka nego on naviješta da je samo Gospodin Bog, što se pokazuje u njegovoj ulozi u ljudskoj povijesti. Jer velesile, kakva je Niniva, ne mogu zauzeti božansko mjesto. Bog nije na njihovoj strani, zato prorok tješi i ohrabruje male ljude i male narode. O proroku *Habakuku* zna se malo, ali se iz sadržaja knjige može saznati da je živio i djelovao u sudbonom razdoblju prije babilonskoga. On se ne slaže i ne prihvaća Božje djelovanje u kojem se Bog služi moćnima, nasilnicima i bogohuliteljima da uspostavi pravdu. Prorok se pita, zašto i dokle tako, ali ne dobiva odgovora. A Bog skriveno djeluje, što prorok zbog izopačenosti Zakona, trijumfa zlikovca nad pravednima ne opaža. I gdje je tu Božja pravednost? Za njom su vapili i raspeti prorok Jeremija i nedužni patnik Job. Prorok Habakuk bi htio da Bog progovori i raskrinka zlo: »Zašto šutiš kad zlikovac ništi pravednijeg od sebe?« (1,13b). I stoga se prorok tuži *jao* zazivima. Bog ipak djeluje i prorok treba biti strpljiv, sigurno »propada onaj čija duša nije pravedna, a pravednik živi od svoje vjere« (2,4). Uz vjeru, ovaj će prorok naglasiti i značenje Božjeg skrivanja te slobode njegova djelovanja. Ostaju pitanja kako i zašto se ljudi ponašaju »kao da Boga nema« (Dietrich von Bonhoefer). Vjera u strpljivosti i postojana nada vode do rješenja. Prorok *Sefanija* u tri poglavlja, kao i u ranija dva proroka, dolazi s imenom i programom Boga koji štiti, a

sam prorok dolazi iz Jeruzalema gdje je djelovao za dobrog kralja Jošije. On naviješta nesreću za izraelski narod i strane narode, govori da će brzo doći veliki Gospodinov dan, dan srdžbe, *dies irae*, prije svega za vođe. No prorok obećava da će ipak opstati skroman i čedan narod, Bog će donijeti spasenje svome narodu, a po njemu i drugim narodima. Nazočan usred svog naroda odstranit će zle, spasiti odgovorne i dobre. Zato je ispravno ako se teološki ponovno naglasi značenje da je Gospodin – Bog suda i spasenja. Gospodinov dan bit će dan istine i pravorijeka. On svakako spašava siromašni narod. Ovo poglavlje opširno obrađuje proroka *Jeremiju*, o kojem je Lujčić napisao svoju disertaciju pa ga smatra vrhuncem proročke misli i djelovanja (str. 256-319, i nešto manje od 200 bilježaka). Tko malo bolje poznaje profesora Lujčića i njegova djela proročka, može upravo na primjeru proroka Jeremije dokučiti da je prorok Jeremija, kao i cijelo ovo djelo *Starozavjetni proroci* sraslo s autorom, prožeto je njegovim iskustvom, jednostavno je dio njega. U ondašnjim i kasnijim kriznim vremenima važna je upravo Jeremijina teološka poruka, obraćenje i nova egzistencija pred Bogom i samim sobom. Prorok se bori protiv zla. Na svom je zadatku veliki i nepokolebljivi patnik koji obećava novi Savez, jer će još biti sjetve i žetve, tj. dobre budućnosti (32). Prorok je u svemu solidaran sa svojim narodom. S njime pati i pati za njega. Tu se vidi moć i nemoć riječi Božje, ona ga je pratila i nije ga napustila. Snaga proročke riječi često

je donosila plod tek u dalekoj budućnosti. Vrlo su dobro osvijetljeni psihološki momenti u Jeremijinom djelovanju. Po Božjoj riječi Jeremija je uveo razdjelnicu između pravih i lažnih proroka. On razlikuje zlo pojedinca, skupine i cijeloga naroda. Najodgovorniji su u narodu kraljevi, knezovi, svećenici. Nužno je obraćenje svim srcem. On vjeruje Bogu koji drži Savez i garantira budućnost. Govor o Jeremijinom novom Savezu temelji se na obećanjima Gospodnjim: »Zakon će svoj staviti u dušu njihovu i upisati ga u njihovo srce« (31,33). Lujic se posebno zadržao na obradi patničke sudbine proroka Jeremije, koja ga je učinila prototipom Isusove patnje, pa nije čudo da su Isusa poistovjećivali s Jeremijom. Prorok trpi jer ljubi. Sam Bog pati sa svojim prorokom. Na mjestu je proroka Jeremiju zvati »raspetim prorokom«.

Peto poglavlje obrađuje proroke u zarobljeništvu (str. 321-369). Prvo se govori o trećem velikom proroku *Ezekielu* kod kojega se prema njegovu imenu pokazuje *Božja jakost*. Prorok je sam uznik babilonskog zarobljeništa. Tek tamo ima viđenja i dobiva poziv za svoje prognane zemljake. No prorok se u duhu i viđenjima vraća u prošlost te ponovno proživljava događaje koje je proživljavao, kada se narod posebno u hramu iznevjerio Gospodinu, a njegova je Slava napustila sveto mjesto na Sionu i uputila se u izgnanstvo. Začudo od tamo, iz babilonskog zarobljeništa, prorok šalje idealnu sliku hrama, savršenu po obliku, uspješnu po Božjoj naklonosti. Bog je pastir

svome narodu (34), daje mu svog Duha (36), oživljuje iscrpljene prognanike (37) i narodu daruje novi Hram (40-48). A narod nije žrtva i zarobljenik prošlosti posebno one negativne, nego svatko je odgovoran za sebe i u zlu i u dobru (18). Zanimljivo da Lujic duže obrađuje proroka *Obadiju*, slugu Gospodnjega, nego što je sam tekst – jer je posrijedi najkraći prorok i uopće najkraći starozavjetni spis – a ni poruke mu nisu originalne: jer se susreću i kod Amosa i kod Jeremije, a poimanje Edoma, inače semitskoga naroda, osobito se razobličilo u suradnji s babilonskim rušiteljima i ubojicama te u izdajničkom prokazivanju. Prorok *Deuteroizaija* zarobljenima radosno navješćuje trijumfalni povratak, događa se naime novi izlazak i povratak u domovinu. Bog iznova stvara i spašava. Tragediju naroda pretvara u radost obnove. A Sluga Gospodnji, kao Božji izabranik i pomazanik, po svojim pjesmama tvori poveznicu prorokova djelovanja, zorno pokazuje učeničko slušanje, nadljudsko služenje i podnošenje patnji za druge, slavan je i onkraj groba.

Šesto poglavlje odnosi se na poslije egzijske proroke (str. 371-400). *Tritoizaija* opisuje otrežnjenje povratničke zajednice. Dolaze nevolje, ne nastupa prava obnova. Prorok se okreće obećanjima i novosti. I *Hagaj* je kratki prorok, drugi po kratkoći, ali poruka mu je velika – vidi se to po dužini autorova izlaganja – jer je uspio organizirati narod da obnovi, zapravo iznova sagradi hram, tj. da stvori i organizira duhovno središte. *Zaharija*,

dugi mali prorok, po značenju *Gospodin se spomenuo*, također je poznat po viđenjima – Lujčić ih u svemu nabraja osam – prenosi svoju poruku. Zanimljiva je struktura proroka. Analogno Izaiji govori o tri proroka Zaharije s time da Protozaharija obuhvaća prvih osam poglavlja. Cijela knjiga i njezini pojedini dijelovi otvaraju se budućnosti Božjeg zauzimanja za izabrani narod.

Od sedmog do devetog poglavlja po ustaljenoj strukturi ukratko (str. 401-434) se obrađuje po jedan prorok. *Malahija* u petom stoljeću, jednostavno kao Božji glasnik traži obnovu bogoštovlja, obiteljskog života u vjernosti i solidarnom odvajanju poreza. *Joel* iz četvrtog stoljeća nosi obrnuto ime od Ilije, a brine se za ono Božje te zato njeguje pokorničko bogoslužje. Na srcu mu je obilan i sveopći izljev Duha Božjega, ali nažalost posrijedi je Dan Gospodnji i »tko će ga podnijeti« (2,11). I prorok *Jona*, u 3. stoljeću jedinstven je, a Božo Lujčić savršeno pogađa da je kod njega na djelu Božja širokogrudnost jer svi se kaju, mijenjaju i obraćaju, mornari, Ninivljani, a upravo čovjekova uskogrudnost opsje-la je Jonu te umjesto da se moli, raduje i oprašta on Bogu predbacuje sućut i ne trpi obraćenje na dobro.

Deseto poglavlje konačno proučava proroke drugog stoljeća (str. 435-466). Prvo je posrijedi knjiga proroka *Daniela*, pisana na hebrejskom, aramejskom i grčkom, a pripada apokaliptičkoj literaturi. Valja spomenuti detaljnu teološku poruku prvog dijela knjige, prvih sedam poglavlja o Bogu kao jedinom gospodaru koji svoje

vjernike uzdiže i nagrađuje. Prorok je *Baruh* poznat kao Jeremijin suradnik i tajnik, čak se jedan sloj Jeremijine knjige veže uz njega. Ovdje se uz jedinu deuterokanonsku proročku knjigu veže zasebna knjiga koja uz proročku obojenost u drugom dijelu sadrži prelijepu pohvalnu pjesmu o mudrosti (3,9-4,4). Baruhovo, završno, šesto poglavlje pored toga sadrži i zasebni deuterokanonski spis, tzv. Jeremijino pismo s deset odsjeka protiv idolopoklonstva što ga je Vulgatin prijevod ugradio u to djelo.

3. Značajke velikog djela

Lujčić obrađuje veliki broj proroka, četiri velika i dvanaest malih proroka. Obradeni su i proroci Ilija i Elizej, koji nemaju svojih knjiga, ali o njima postoje duga dva niza u Prvoj i Drugoj knjizi o Kraljevima. Obraduje se i drugokanonski spis proroka Baruha. Konačno, u suvremenom proučavanju proroka Izaije danas vrijedi uvjerenje da se dijeli na tri proroka i toliko ih sadrži. Dakle, B. Lujčić je obradio dvadeset i jednog proroka. Bez sumnje bio je stavljen pred težak zadatak. Trebalo je dvadeset postojećih biblijskih proroka prikazati raznoliko i originalno. On je to znalčki i s umijećem pisanja ostvario. I tamo gdje je izlaganje prikazao jednakim naslovom samo obrađivanje varira i raznoliko je ilustrirano. Autor proširuje i produbljuje središnje sadržaje, posebno kod velikih proroka, ali to čini i kod važnih i zasebnih tema malih proroka. Udžbenik obrađuje likove koji se protežu sadržajem, temama i porukom tijekom osam stoljeća pr. Kr.

No djelo predstavlja cjelinu izlaganja i sadržaja, pravu mjeru, prilagođenu dužini i važnosti pojedinog proroka. Priručnik predstavlja uzor – djelo sinteze likova i tematike. Gdje je pak potrebno autor analizira, tj. uspoređuje, suprotstavlja, produbljuje, izdvaja, te iznosi sadržaj i višestruku proročku poruku.

Kod Lujica se egzegeza, tj. analiza posebno služi originalnim hebrejskim jezikom koji je transliteriran i redovito prema potrebi preveden. Udžbenik uistinu predstavlja školski uzorak za predmet koji se i zove Uvod i egzegeza Svetog pisma Starog zavjeta: Veliki i mali proroci. Zanimljivo je mnoštvo literature, pretežno na velikim stranim jezicima, ali je navedena i sva postojeća literatura na hrvatskom. Djelo je pisano znanstveno, ali za njim mogu posegnuti studenti(ce) teologije, kolege profesori, a i čitatelji vični praćenju teološke literature i željni obogaćenja starozavjetnim proročkim svijetom.

Autor je napisao dosad najopsežnije djelo o biblijskim starozavjetnim prorocima na hrvatskom jeziku. Uz već poznata i opće prihvaćena znanstvena polazišta autor daje i nove, izvorne poglede na problematiku. Popis pojmova upućuje na druga područja teologije, posebno na ono moralno i dogmatsko. Za knjigom zbog permanentnog usavršavanja, sigurno će posegnuti mnogobrojni vjeroučitelji, propovjednici i drugi pastoralni djelatnici. Djelo sustavno i temeljito, znanstveno i teološki, pregledno i jasno, u jezičnom i konceptualnom smislu, obrađuje teme starozavjetnog proroštva. Tako ovo djelo

omogućuje iz jednog sveska steći sve elementarne i važne spoznaje o prorocima, pa će zato biti neizostavan udžbenik na svim teološkim učilištima u nas jer tvori nezaobilaznu literaturu za proučavanje Biblije.

Predloženi udžbenik *Starozavjetni proroci*, na hrvatskom jeziku, svakako je jedinstveno, originalno djelo. Ono se može mjeriti i sa sličnima, doduše danas vrlo rijetkim djelima na velikim svjetskim jezicima. Sadržaji su izneseni pregledno i jasno. To uspjelo biblijsko udžbeničko djelo, prvorazredni je teološki udžbenik, lako se čita, od prve se razumije poruka. Lujic je majstor stila u jezičnom i konceptualnom smislu. Gledano samo u djelu *Starozavjetnih proroka*, on pokazuje veliku erudiciju, poznavanje i korištenje biblijskih jezika i brojne literature na velikim svjetskim jezicima. B. Odobašić iscrpno prikazuje i dobro zaključuje da je Lujicevo djelo u hrvatskoj biblijskoj bibliografiji najeminentniji teološki govor o prorocima. Stručno znanstvena knjiga uvodi u dubinu njihova nauka. Ova najcjelovitija biblijska teologija o prorocima otkriva novi svijet kojemu su upravo proroci vjerovali te otvorili mogućnost promjene na bolje i udarili temelje nove budućnosti. Knjiga je po Rebićevu mišljenju autorovo izvorno djelo u hrvatskim uvjetima, što je dobro za student(ice), jer su druga djela na stranim jezicima, a naše biblioteke to ne omogućuju. Valja dodati da je ovo važno biblijsko djelo i u svijetu, u kojemu se danas ne pišu epohalna djela nego fragmentarna, interes se posvećuje spored-

nome i sitnicama. Lujčić pak predstavlja klasični epohalni pristup svim prorocima zajedno, a uz to ne propušta ni izbor mo-

dernih fragmentarnih i sporednih objašnjenja i sitnica.

Nikola Hohnjec

Tajna života u ozračju suvremenog odnosa znanosti i vjere. Zbornik radova, Diaspora croatica, knj. 16, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt am Main, 2011., 196 str.

Tajna života u ozračju suvremenog odnosa znanosti i vjere naziv je zbornika radova s godišnjega pastoralnog skupa hrvatskih pastoralnih djelatnika iz Zapadne Europe održanog od 11. do 14. listopada prošle godine u Bergisch Gladbachu u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni. To je ujedno dvanaesti po redu zbornik radova sa spomenutih skupova.

Dr. Tonči Matulić u prvom predavanju objavljenom u zborniku govori o suvremenoj dinamici odnosa znanosti i vjere pod vidom izazova i perspektive, a u drugom predavanju govori o tajni života u ozračju znanstveno-tehničkog napretka pod vidom ovladavanja životom i/ili služenja životom. Dr. fra Luka Tomašević u svojim predavanjima govori o ljudskom životu i odgoju spolnosti kao služenju životu. »Moralno-etičke implikacije stare i nove eugenike« naziv je predavanja dr. Ivana Kešine i Duška Jelaša. U zborniku je i predavanje dr. Ivana Kešine o bioetičkim dvojabama suvremene medicine. Na kraju svakog rada je i sažetak na njemačkom jeziku.

Predgovor je u ime izdavača i organizatora skupa napisao tadašnji delegat za

hrvatsku pastvu u Njemačkoj, a sadašnji ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu fra Josip Bebić koji ističe: »Teološki pojmovi o životu, o čovjeku, o Bogu i pojmovi kojima se koristi suvremena znanost, na prvi su pogled potpuno neusporedivi, drukčiji, jedni drugima strani. Crkvi se k tomu često prebacuje da ne ide ukorak s modernom znanošću i tehnologijom, da je staromodna te da se ne može nositi s novim znanstvenim dostignućima. Umovi okupljeni na ovome skupu i članci u ovome zborniku umnogomu su odgovorili na pitanje: Može li se znanost promatrati odvojeno od vjere i može li vjera opstati bez razuma? Kad nas iz svijeta znanosti zaspju pojmovima kao što su: kloniranje, umjetna oplodnja, surogat majka, cijepanje embrija, genski modificiran organizam, mikročipiranje i slično, uz dužno poštovanje prema svakom napretku, onaj kojemu to nije struka, gotovo da se smrzne. Nadalje, u teoriji znanstveno mogućeg stoji da će se djeca rađati bez genetskog oca ili bez majke, sa samo jednim tjelesnim ocem. Neki idu tako daleko govoreći da će dijete u istom imati i oca i majku. Mnogi svjetovni bioetičari pak razmišljaju da sve što je tehnički